

Kézimunka (szlőjd).

Kenyérpirító. (Huzalmunka)

Tanítás a polgári fiúiskola IV. osztályában.

Anyag: 190 cm hosszú 30-as, 60 cm 20-as, és 120 cm 10-es lágy cinezett vashuzal.

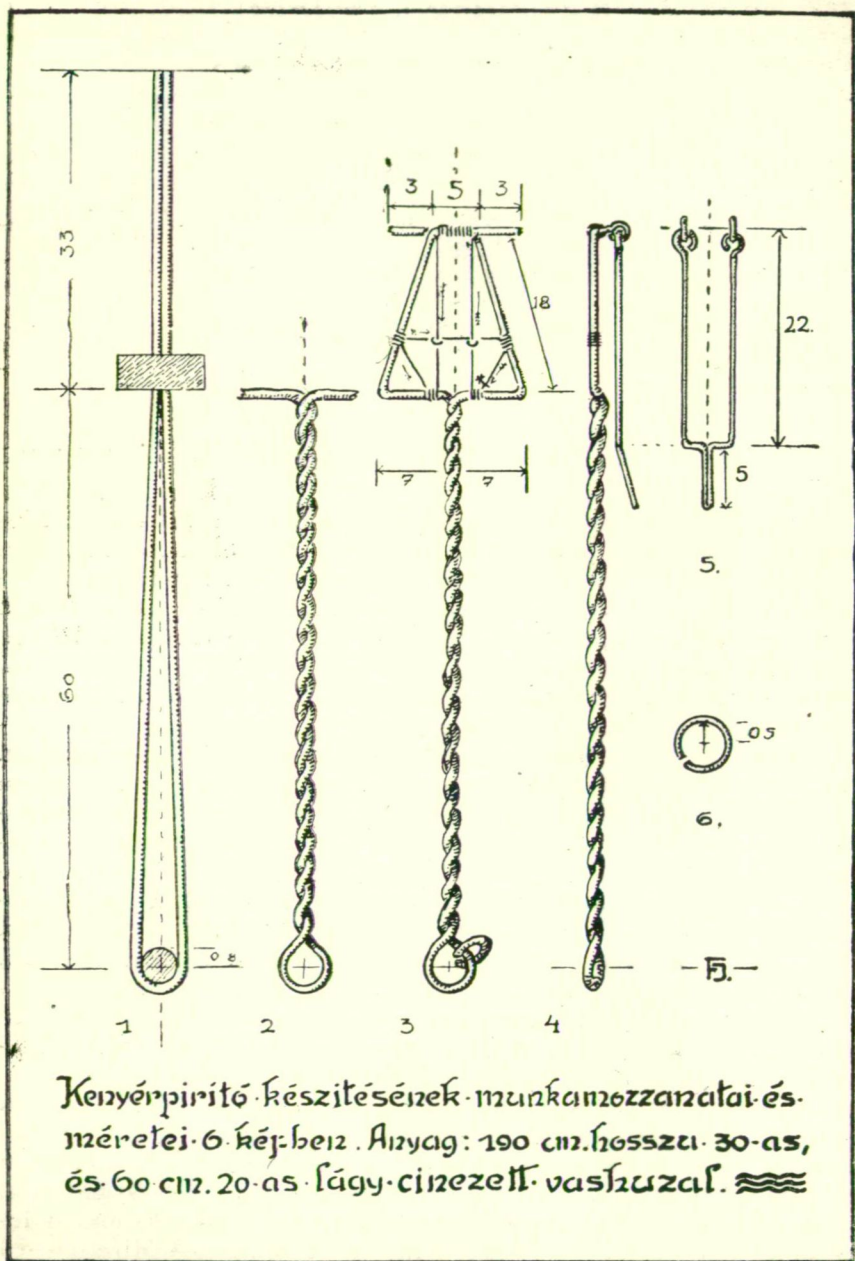
Szerszám: Csípőfogó, vagy harapófogó, laposfogó, hegyesfogó, fémreszelő, asztalos kalapács.

A feladat gondos elkészítése 4 kézimunkaórát igényel.

A munka menete:

1. óra: A feladat megbeszélése, bemutatása. Táblarajz készítése a feladat magyarázó és szabásrajzáról. — A pontos méretekkkel kísért szabásrajzot a tanulók bejegyzik munkafüzetükbe.

2. óra. *A kenyérpirító nyelének kialakítása.* — A kivitelező munka megindítása. — A 30-as (3 mm keresztmetszetű) lágy, cinezett vashuzalból minden tanuló leszabja a szükséges 190 cm hosszú darabot. De amennyiben a huzalok 30—50 cm-es kör alakú tekercegekben kerülnek forgalomba, a lemetszendő darabot előzőleg egyenesíteni kell. — A huzal egyenesítésének bemutatása: Az egyenesítés puszta kézzel történik. A földön fekszik a huzalköteg. Ha jobbkezemmel fölemelem a huzal egyik végét, több ívelt karika emelkedik a levegőbe. Most balkézzel, a jobb kezemtől számított 60 cm távolságnyira megszorítom a huzalt. Jobbkezemet a balkezem mellé csúsztatom. Gyöngye szorítással jobbtienyeremben úgy csúsztatom végig a huzalt, hogy eközben az ív domború oldalára hüvelykem nyomást gyakoroljon. Ha az első csúsztatásra nem érem el a kívánt egyenességet, úgy megismétlem ezt a mozdulatot többször. Ha az első szakasz egyenes, beljebb csúsztatom a balkezemet újabb 60 cm-rel s így folytatom az egyenesítést, amíg a szükséges 2 méteres egyenes huzaldarab rendelkezésemre nem áll. — A kiegyenesített huzalból csípőfogóval levágom a 190 cm hosszú darabot. Megkeresem a huzal közepét s az 1. ábrán látható módon egy 1,5—2 cm-es átmérőjű keményfa, vagy vasrúdra hajlítom. A hajlítástól számított 60 cm távolságnyira a huzal két végét a gyalupad, vagy satu szorítójába fogom. Ha ilyesmi nem áll rendelkezésemre, a jelzett ponton a huzalt „T” alakban meghajlítom. A „T” két szárára rálépek s a testem súlyával szorítom a padlóhoz. A keményfa, vagy vasrúdacska, melyen a csavarás munkáját végzem, kb. 25—30 cm hosszú legyen. Csavarás közben feszesen tartom a huzalt. — Mire 65—70 csavarodás alakul ki, a huzalon az első hullám eléri a rudacska s a huzal vége a 2. ábrán látható módon szabályos kör alakúvá formálódott. Tovább ne folytassuk e munkát, mert a huzal további csavarodásnak nem bír ellentállni s elszakad.

3. óra: A kenyérpíró fejének kialakítása. — A kenyérpíró nyeléhez a csavarodásmentes 2 huzalvéget a 2. ábrán látható módon alakítom ki. (T). A fej kialakítását a 3. ábrán figyelhetjük meg. Az egyenlőszárú trapéz alapja 7+7 cm. A szá-

rak hossza 18 cm. Az alappal párhuzamos rövid oldal 5 cm. Itt a huzalvégek egymás fölött fekszenek, s a huzal 3—3 cm-es darabkája a trapéz jobb- és baloldalán látható. — A trapézalakú fejet ugyancsak a 3. ábrán látható módon, 1-es (1 mm) lágy cinezett vashuzallal erősítem meg. A huzalvezetés irányát a nyilak jelzik. A kiindulási pont helye csillaggal van jelölve. Eszerint a trapéz alapján jobboldalon 4—5 körülcavarás után felfut a huzal a rövid párhuzamos oldalra. Itt sűrűn és szorosan hajtom végig a huzalt. Most lejjövök az alap baloldalára, 4—5 körülhajtás után a baloldali szára, majd a két vékony függőleges szárat megkerülve, a jobboldali szárat kötöm be, végül visszatérek a kiindulási pontra, ahol a huzal szabadon hagyott végéhez kötöm a visszaérkezett huzalvéget. — A vékony huzal feszes és pontos felhajtása az alább jelzett módon történjék. — 2 méter huzalt felhajtok egy üres cérnakarikára. Így egész rövid, 10—15 cm-es eresztékkel gyorsan bújthatom a karikát, pontosan és feszesen hajthatom fel a huzalt.

4. óra: *A kenyérszorító villának, a villa beakasztási helyének, s a villa zárógyűrűjének kialakítása és felszerelése.* — A 3. ábrán megfigyelhetjük, hogy a trapéz rövid párhuzamos oldaláról kb. 3—3 cm-nyi huzal kinyúlik. E huzalvégek jelenleg még a trapéz síkjában fekszenek: E két huzalvéget laposfogóval közvetlen a rövid oldal mellett úgy hajlítom meg, hogy azok egymással párhuzamosak, a trapéz síkjához pedig derékszögben hajoljanak. Ezután a két huzalvéget hegyesfogóval, a 4. ábrán látható módon, köralakúvá alakítom. E két karikába akasztom be majd a kenyérszorító villát, melynek rajzát ugyancsak a 4. ábrán figyelhetjük meg. — A kenyérszorító villa 60 cm hosszú, 20-as (2 mm) lágy, cinezett vashuzalból készül. Kialakítását az 5. ábrán ifgyelhetjük meg. A villa ágainak egymástól való távolságát azon két karika fesztávolsága adja meg, amelyekbe kialakításuk után beakasztjuk (kb. 6 cm). A villa kialakítása a huzal felező pontjából indul ki, az 5 ábráról leolvasható méretek alapján. Eszerint a villa szára 5 cm, nyílása kb. 3+3 cm. A villa szárainak vége hegyesfogóval köralakúvá formálandó. — Ha a villát a rendeltetési helyére akasztottuk, a köröket bezárjuk. A villa nyelét a kenyérpíritó fogójához viszonyítva, 15°-os szögben fölhajtom, ezáltal a villa nyelét le-szorító gyűrű használat közben nem csúszhat vissza. — Legutolsó s egyben befejező feladat a szorítógyűrű kialakítása és a kenyérpíritó fogójára való felhúzása. A gyűrű 30-as huzalból a 6. ábrán feltüntetett méretben alakítandó ki. A gyűrűt 3 mm-nyire nyitva hagyom. Ezen a nyíláson a 3. ábrán szemléltetett módon akasztom be. Azaz a fogó végkarikáján előbb jobb-, azután a baloldalon csúsztatom át, mire a gyűrű a nyélre kerül, ahol azt egy szorítással bezárom. Használati utasítás: A píritandó kenyéret a felemelt villa alá a trapéz lapjára helye-

zem, a villát ráhajtom, a villa nyelvét a nyélhez nyomom s a gyűrűt ráhúzom.

A bemutatott feladat gyakorlati használhatósága szempontjából kiváló, formája csinos, s amennyiben a kivitelezése a legminimálisabb kéziszerszám használatát igényli, úgyszólván pusztá kézzel állítható össze. Bevezetését ajánlom a kézimunkát tanító kartársaknak. — Hasonló, jól bevált feladatokat találhatnak a szülőjöt tanító kartársak „*A Gyakorló Polgári Iskola Könyvtára*“ XVI. kötetében.

Fáber József.

IRODALOM—KÜLFÖLDI TANITÁSI MOZGALMAK — LAPSZEMLE — HIREK.

.....

IRODALOM

Várkonyi Hildebrand: *A gyermekkor lélektana. I. (Az első hat élet év.)* Szeged, 1938. N. 80, 244 l.

A magyar lélektani kutatásnak európai viszonylatban is elismert eredményei ellenére eddig sajnálatosan nélkülöztük a gyermeklélektannak a kor színvonalán álló s a tudomány minden igényét kielégítő rendszeres összefoglalását. E hiány megszüntetésére hivatott Várkonyi Hildebrand vállalkozása. Művének első kötete a gyermekkor első hat életévét tárgyalja.

A tudós szerző könyve az idevágó óriási irodalom teljes ismeretével, tökéletes kutató módszerrel és következetes elvi alapokon felépített mű. Nemcsak az általános, hanem a gyermek- és ifjúságlélektan is régen túlhaladt a szenzuális-asszociációs elvben gyökerező, s a lélekben passzív tudatmechanizmust látó felfogáson, ezzel szemben aktív, szerves szerkezeti egészként tekinti, mely belső célszerűség alapján fejlődik. A korszerű felfogás nem elszigetelt tudattartalmakból építi fel a lélek életét, hanem a tudatot az egész élet összefüggésében látja. Természetesen Várkonyi is csatlakozik ehhez a szemléletmóddhoz, de anélkül, hogy egyszerű utánozóvá, vagy szintelen összefoglalóvá válna.

Megállapításait nem metafizikai elvekből vezeti le, nála a filozófia és empiria szerves egységgé olvad össze, jól tudva, hogy az első nélkül nincs tudomány, a második nélkül pedig az elmélet a levegőben lóg. A mű törekvése természetesen tisztaelvű gyermeklélektani szemlélet nyújtása, s ennek tökéletesen meg is felel, de emellett mély nevelői érzékkel rendszerezi a pedagógiai elmélet és gyakorlat számára szükséges ismereteket. Az öncélú lélektan így lesz neveléslélektanná. A neves szerző a nevelés és tanítás alapjává a lelki ráhatást tette (I. *Bevezetés a neveléslélektanba* című művét,